

Z lásky k životu

Reflexie nad dielom
Friedricha Nietzscheho
Tak vrazil Zarathustra

OSHO

Citadela

OSHO

Z lásky k životu

Reflexie nad díelom
Friedricha Nietzscheho
Tak vřavel Zarathustra

OSHO Z LÁSKY K ŽIVOTU

Pôvodný anglický názov:

In Love with Life: Reflections on Friedrich Nietzsche's

Thus Spake Zarathustra, autor Osho

Copyright © 1987, 2014 OSHO International Foundation, Switzerland,

www.osho.com/copyrights.

All rights reserved.

Pôvodne vydané ako Zarathustra: A God That Can Dance a Zarathustra: The Laughing Prophet. Desať vybraných prednášok, ktoré Osho prednášal pred živým publikom. Všetky jeho prednášky boli vydané v plnom znení ako knihy a sú dostupné aj ako originálne audio nahrávky. Kompletný archív audio nahrávok a textov si môžete prezrieť online v sekcii OSHO Library na stránke www.osho.com/library.

Slovak edition © Citadella, 2015

Translation © Katarína Sabová, 2015

Jazyková redakcia: Mária Pohronská

Obálka a grafická úprava: Citadella

Vydalo vydavateľstvo Citadella v roku 2015

ISBN 978-80-8182-006-9

Z lásky k životu

Reflexie nad dílem
Friedricha Nietzscheho
Tak vřel Zarathustra

OSHO je registrovaná ochranná známka spoločnosti
Osho International Foundation,
www.osho.com/trademarks.
www.OSHO.com

OSHO

Kontakt na Osho International Foundation:
www.osho.com/oshointernational,
oshointernational@oshointernational.com

Obsah

Predslov	7
1. Keď sa Zorba stretne s Buddhom	13
2. Skutočnú slobodu môže priniesť iba poznanie	37
3. O ťave, levovi a malom chlapcovi	63
4. Láska je tancom života	89
5. Nekonečná schopnosť radovať sa	121
6. Poznatky sú lacné, drahé je poznanie	143
7. Jedinou nádejou je vzbura	173
8. Ľuďmi nie sme, ľuďmi sa stávame	199
9. Stúpať do výšin	225
10. Vážnosť je hriech	247

Predslov

Údelom géniov je ostať nepochopení. Génius, ktorý vo svojej dobe neostal nepochopený, pravdepodobne vôbec nebol géniom, pretože ak mu rozumejú široké masy, hovoril iba jazykom priemernej inteligencie.

Friedrich Nietzsche ostal nepochopený dodnes a nesprávny výklad jeho myšlienok priniesol ľudstvu obrovské nešťastie. Možno sa tomu nedalo zabrániť. Aby ste pochopili muža Nietzscheho formátu, musíte svoje vedomie ovládať minimálne na takej úrovni ako on, ak nie na vyššej.

Vedomie Adolfa Hitlera bolo neuveriteľne obmedzené a je takmer nemožné predstaviť si, ako získal presvedčenie, že Nietzschemu rozumie, no napriek tomu sa stal prorokom jeho filozofie. Svojou zaostalou myslou si jeho filozofiu sám vyložil a neskôr podľa tohto zvráteného výkladu aj konal - výsledkom bola druhá svetová vojna. Keď Nietzsche písal,

že sa môžeme „rozhodnúť byť silní“ nemyslel tým „rozhodnúť sa ovládať druhých“. Nacisti to tak, žiaľ, pochopili.

„Rozhodnutie byť silný“ je v skutočnosti v priamom protiklade k „rozhodnutiu ovládať druhých“, pretože potreba ovládať pramení z ľudského pocitu menejcennosti. Slabý človek túži ovládať svoje okolie len preto, aby si dokázal nadradenosť nad ostatnými – svoju vyššiu hodnotu – a túto predstavu si potrebuje neustále utvrdzovať. Bez jasného svedectva cíti podradenosť, ktorú vládze v sebe potlačiť iba množstvom dôkazov o opak.

Skutočne nadradený človek dôkaz nepotrebuje – jednoducho nadradený je. Potrebuje si vari ruža dokazovať svoju krásu? Trápi sa Mesiac svojou majestátnosťou? Nadradený človek o svojej nadradenosti prirodzene vie a vôbec necíti potrebu komukoľvek ju dokazovať – ani nikoho ovládať. Prirodzene, dokáže „byť silný“, ale vie, že so svojou silou musí narábať veľmi opatrne. Ak sa skutočne „rozhodne byť silný“, znamená to, že zatúžil rásť a prejavíť sa v celej svojej dokonalosti. Toto rozhodnutie sa netýka nikoho iného, iba jeho. Chce napredovať, rozvíť puky svojho potenciálu a vyletieť tak vysoko ako len dokáže. „Rozhodnutie byť silný“ je o absolútnom individualizme, keď človek stratí potrebu porovnávať sa s druhými. Nesnaží sa viac vzlietnuť vyššie ako ostatní – jednoducho iba túži naplniť svoj potenciál. Chce tancovať vo výšinách a rozprávať sa s hviezdami, ale nepotrebuje viac nikomu dokazovať, kde stojí na rebríčku spoločnosti – s nikým už viac nesúťaží ani sa neporovnáva.

Adolf Hitler a jeho stúpenci, nacisti, svetu nesmierne ublížili, pretože mu zabránili porozumieť Friedrichovi

Nietzschemu a pravému významu jeho diela. Nesprávny výklad myšlienky o nadradenosti nebol ich jediným pochybením - žiaľ, rovnako mylné predstavy si osvojili aj o iných Nietzscheho konceptoch.

Taký zlý osud, aký postihol Friedricha Nietzscheho, nepostihol žiadneho iného mystika ani básnika. Dokonca ho neprekoná ani ukrižovanie Krista alebo otrávenie Sokrata - Nietzscheho filozofia bola nepochopená v takom veľkom rozsahu, že v jej mene zavraždil Hitler viac ako 8 miliónov ľudí. Na Hitlera, nacistov a druhú svetovú vojnu, preto ľudstvo len tak ľahko nezabudne... Friedrich Nietzsche môže zažiť vo svojom pravom svetle až potom, ako sa tak stane. A pomaly sa mu to začína dariť.

Nietzscheho dielo musíme dnes nanovo pochopiť a vymyť všetku špinu, ktorú nacisti nakydali na jeho nádhernú filozofiu.

Každý človek chápe svet svojou vlastnou úrovňou vedomia. Nietzsche padol do rúk nacistom úplnou náhodou. Potrebovali filozofiu, ktorou by ospravedlnili vojnu a Nietzsche vedel oceniť krásu vojaka. Potrebovali myšlienku, za ktorú by stálo bojovať a Nietzsche im dal nadčloveka. Nacisti sa samozrejme okamžite zmocnili predstavy o nadradenosti a za novú rasu - nadradenú rasu - onačili severonemeckých Árijcov. Zatúžili ovládnuť svet a Nietzsche im v tom pomohol tvrdením, že najhlbšou túžbou človeka je „byť silný“. Oni však túto myšlienku vytrhli z kontextu a premenili na túžbu a poslanie ovládať druhých.

Poskladali z Nietzscheho myšlienok úplne novú filozofiu: Árijci sa pre nacistov stali nadradenou rasou, pretože

Nietzsche v ich potomkoch videl nadľudí. Árijskú túžbu „byť silní“ si nacisti interpretovali ako potenciál a poslanie ovládnuť svet a prisúdili im predurčenie vládnuť podradným ľudským bytostiam iných národov a rás. Riadili sa prostou a priamočiarou logikou: nadradení by mali vládnuť podradeným.

Nietzschemu sa pravdepodobne ani v najhoršej nočnej more neprisnilo, aké dokážu byť jeho nádherné myšlienky nebezpečné. Vôbec netušil, že jeho koncepty raz môžu ohroziť celé ľudstvo. Nemohol však zabrániť tomu, aby bol nepochopený. Nemohol sa nijako brániť, pretože keď raz autor niečo napíše, záleží už iba na spôsobe, akým ho pochopia čitatelia.

Nietzscheho dielo je nesmierne dôležité, a preto je nevyhnutné očistiť ho od nezmyslov, ktoré naň nakydali nacisti.

...

Keby aj Nietzsche nenapísal iné dielo ako: *Tak vrael Zarathustra*, stále by ľudstvu poslúžil viac ako ktorýkoľvek iný človek, pretože sme na tohto veľkého mudrca takmer zabudli. Nový život mu vdýchol práve Nietzsche, ktorý mu pomohol znova sa narodiť – doslova ho vzkriesil z mŕtvych. *Tak vrael Zarathustra* sa preto stane Bibliou budúcnosti.

Osho
z prednášky: *Zlaté zajtrajšky a moje obľúbené knihy*

1. kapitola

Ked' sa Zorba stretne s Buddhom

Prológ, časť 1.

Ked' mal Zarathustra tridsať rokov, opustil rodnú dedinu aj jazero pri ktorom vyrastal a odišiel do hôr. Desať rokov sa tam radoval zo svojho ducha a desať rokov ho neúnavne tešilo ticho, ktoré ho obklopovalo. Ale potom v srdci pocítil zmenu – jedného rána sa prebudil za svania, predstúpil pred slnko a takto k nemu prehovoril:

„Veľká hviezda! Čo by ťa tešilo, keby si nemala na koho svietiť?

Desať rokov už prichádzaš k mojej jaskyni. Bezo mňa či tohto orla a hada, by ťa tvoja žiara aj každodenná púť dávno unavila.

My sme ťa však každé ráno očakávali, prijímali od teba všetko čo nepotrebuješ a ďakovali ti.

Hľad! Moje poznanie ma ťaží ako včelu, ktorá nazbierala priveľa medu. Potrebujem, aby sa ku mne natiahli cudzie ruky a zobrali si ho.

Chcem ho odovzdávať a rozdeľovať, kým sa múdri ľudia opäť nezačnú radovať zo svojej hlúposti a chudobní zo svojho bohatstva.

Preto musím zostúpiť do hlbín tak, ako zostupuješ každý večer ty, aby si putovala na druhý koniec oceánu a priniesla svetlo aj podsvetiu, ó, nesmrteľná hviezda!

Tak ako ty, aj ja musím klesnúť - na úroveň ľudí, ku ktorým túžim hovoriť.

Požehnaj ma preto, pokojné oko, ktoré bez závidosti hľadá aj na najväčšiu radosť!

Žehnaj tomuto pretekajúcemu poháru, nech z neho prúdi zlato a nech sa v ňom odráža tvoja radosť zo sveta!

Hľad, pohár sa túži vyprázdniť a Zarathustra sa znova túži stať obyčajným človekom.“

A tak začal Zarathustrov zostup.

Friedrich Nietzsche je pravdepodobne najväčší filozof, aký chodil po svete, pretože vyniká aj v oblasti, ktorú si mnohí filozofi jednoducho neuvedomujú: je rodený mystik.

Jeho filozofia nemá domov iba v hlave - pramení hlboko zo srdca a jej korene vyrastajú z hlbín samotného bytia. Jeho

jediným nešťastím je fakt, že sa narodil na Západe a nemal príležitosť učiť sa v duchovnej škole Východu. Dokázal hlboko rozjímať, ale vôbec nepoznal meditáciu. Preto majú jeho myšlienky niekedy hĺbku meditujúceho mnícha či dokonca ľahkosť Buddhu¹, ale tieto okamihy sa zdajú byť absolútne náhodné.

Nevedel nič o spôsoboch ako dosiahnuť osvietenie, ani o ceste, ktorou možno vstúpiť do vlastného bytia a táto neznalosť v ňom vyvolávala obrovský nepokoj. Túžil siahať po hviezdach, ale jeho život ostal absolútne priemerný - chýbala mu aura, ktorú vie poskytnúť iba meditácia. Jeho myšlienky nejdú až do krvi, až na kosť, až na dreň. Sú nádherné, neuveriteľne nádherné, ale niečo im chýba. Nemajú v sebe život. Sú to iba mŕtve slová, ktoré nedýchajú a nebije im srdce.

Rozhodol som sa o ňom prednášať z jedného veľmi vážneho dôvodu: Nietzsche je jediným filozofom na svete, ktorý sa zamyslel nad tým, do akých výšin dokáže vystúpiť ľudské vedomie. Možno či dokonca celkom pravdepodobne ich však nezakúsil osobne. Rozmýšľal aj nad tým, ako sa po dosiahnutí takéhoto stavu môže človek znovu stať obyčajným človekom: ako zostúpiť z výšin späť na trhovisko, vrátiť sa z hviezd na zem - myšlienka, ktorá nenapadla nikomu inému.

---

¹Pozn. prekladateľa: napriek pravidlu slovenského jazyka odstraňovať pri preberaní cudzích slov zdvojené hlásky, musíme narábať s Buddhovým menom aj s názvom filozofie, ktorú propagoval - buddhizmom, veľmi opatrne. Zvyšok Európy veľmi citlivo vníma rozdiel medzi týmto zdvojeným tvarom a zjednodušeným výrazom „budhizmus“, ktorý má v ušiach teológov takmer hanlivý význam a označuje iba ohlodanú verziu myšlienok Gautama Buddhu - tie sa v Európe stali populárne v 19. storočí, keď sa ňou prehnala módna vlna fascinácie orientom.

Má v sebe niečo z Buddhu. Možno je to niečo, čo si nevedomky priniesol z minulých životov. Má však v sebe aj niečo z Gréka Zorbu. Obe tieto fazety sú síce neúplné, ale Nietzsche je jediným dôkazom, že sa Buddha dokáže stretnúť so Zorbom - a tí, ktorí dosiahnu najvyšší vrchol, na ňom nemusia zostať navždy.

Dokonca by tam nemali ostávať, pretože ľudstvu aj Zemi samotnej niečo dlhujú. Narodili sa medzi ľudskými bytosťami a žili s nimi v temnote a úbohosti. Teraz, keď uvideli svetlo, mali by sa vrátiť a zobudiť všetkých, ktorí ešte tvrdo spia. Sú povinní priniesť ľuďom dobré správy - poučiť ich, že temnota nie je nekonečná a nevedomosť je iba voľbou.

Rozhodnite sa žiť vedome a všetka temnota aj nevedomosť sa okamžite rozplynú, pretože život v temných údoliach ste si zvolili sami. Ak sa rozhodnete presťahovať na slnkom zaliate vrcholy hôr, nik vám v tom nebude môcť zabrániť - jednoducho naplníte svoj potenciál.

Často sa stáva, že tí, čo tieto slnkom zaliate vrcholy dosiahnu, úplne zabudnú na svet, z ktorého prišli. Buddha ani Mahávira sa napríklad už nevrátili a jediný spôsob, akým sa pokúsili prebudiť ľudstvo bol ten, že naň kričali z výšin svojich hôr.

Bežný človek je príliš hluchý a príliš slepý, aby pochopil ľudí, ktorí k nemu rozprávajú z vyšších stavov vedomia. Počuje ich hlas, ale nedokáže v ňom objaviť žiadny zmysel.

Nietzsche je v tomto zmysle jedinečný. Dosiahol úroveň vynikajúceho, či takmer nadľudského filozofa a pokojne na nej mohol zostať, ale napriek tomu nikdy nezabudol na bežnú ľudskú bytosť - a práve v tom je jeho dokonalosť.

Napriek tomu, že nedosiahol najvyššie končiare ducha a neobjavil najväčšie tajomstvá života, delí sa s ostatnými ľudskými bytosťami o všetko čo vie. Jeho túžba podeliť sa o poznanie je nekonečná.

Vybral som pre vás niekoľko Nietzscheho fragmentov, ktoré by vám mohli pomôcť duchovne rásť. Nietzsche si za svojho rečníka vybral práve Zarathustru. Musíte si uvedomiť, že spomedzi tisícov veľkých mystikov si Nietzsche zvolil neznámeho muža, na ktorého svet takmer úplne zabudol.

Zarathustrových nasledovníkov môžeme nájsť iba na jedinom mieste na Zemi - v Bombaji. Prišli tam z Iránu v období, keď moslimovia nútili Peržanov konvertovať pod hrozbou smrti na islam. Vtedy ich tisíce zavraždili a milióny sa zo strachu stali moslimami, ale niekoľko odvážnych duší utieklo z Iránu a usadili sa v Indii.

Stali sa bombajskými pársami, pravdepodobne najmenším náboženstvom na svete. Nietzscheho tak veľmi zaujal jeden z nich - Zarathustra - že o jeho učení napísal knihu *Tak vravel Zarathustra* - rád by som vám z nej priblížil určité časti.

Nietzsche si Zarathustru vybral z rovnakého dôvodu ako ja: Zarathustra je spomedzi všetkých náboženských vodcov jediný, kto sa k životu stavia pozitívne a nezatraca ho. Jeho učenie je náboženstvom oslavy života a prejavovania vďačnosti za bytie samotné. Nebrojí proti radostiam života a nenabáda ľudí vzdať sa pozemského sveta. Práve naopak, svojim nasledovníkom radí, aby sa z tohto sveta a života čo najviac radovali, pretože všetko ostatné sú iba hypotetické ideológie. Boh, Nebo aj Peklo sú iba predstavami

ľudskej mysle. Nie sú reálne, pretože nie sú skutočnými skúsenosťami.

Zarathustra sa narodil pred vyše 2500 rokmi v čase, keď celý svet zažíval obdobie obrodenia. V Indii vtedy podobné vrcholné prebudenie dosiahli aj Guatam Buddha, Mahávíra, Gósála, Sandžaj Viletiputta, Adžit Keškambal a druhí. V Číne to bol Konfucius, Meng-c', Lao-c', Čuang-c', Lie-c' a mnohí iní. V Grécku žil Sokrates, Pytagoras, Herakleitos a v Iráne to bol práve Zarathustra.

Je zvláštnou náhodou, že vtedy celý svet naraz zaplavila vlna vyššieho vedomia a mnohí ľudia precitli. Možno je osvietenie reťazovou reakciou - tí, ktorí ho dosiahnu, pravdepodobne vyvolávajú rovnakú premenu vedomia vo svojom okolí.

Všetci sme schopní dosiahnuť ho, potrebujeme len, aby nás niečo vyprovokovalo. Potrebujeme výzvu. Keď okolo seba vidíte ľudí, ktorí dosiahli takú nádhernú úroveň pôvabu, jednoducho vám to nedá a prebudí sa vo vás nepotlačiteľné nutkanie: „Musím niečo urobiť. Mrhám životom, zatiaľ čo ostatní dosiahli svoje predurčenie, spoznali všetko čo sa spoznať dá a zakúsili úžasný pocit dokonalého šťastia - extázu. A čo robím ja? Zbieram si mušličky, ktoré more vyplavilo na pláž!“

Zarathustra je spomedzi všetkých týchto ľudí absolútne jedinečný. Jediný neodsudzuje život. Naopak, víta ho a jeho Boh nie je niekde ďaleko - je iba ďalším pomenovaním pre život samotný. Preto svoje náboženstvo založil na túžbe žiť radostne, intenzívne a naplno.

Cítim k nemu hlbokú sympatiu a náklonnosť. Možno aj preto, že život vítal a nebrojil proti nemu, nedokázal

pritiahnuť mnoho nasledovníkov. Je to jeden zo zvláštnych rysov ľudskej povahy: Za cieľ nedokážeme prijať nič jednoduché - cieľ musí byť zásadne zložitý a namáhavý.

Za týmto presvedčením stojí psychológia ega. Ego bude vždy túžiť po nemožnom, pretože ego dokáže existovať iba vďaka podobným túžbam. Nikdy sa vám nepodarí naplniť všetky svoje želania - ego chce vždy viac a viac: viac lakomstva, viac moci, viac peňazí, viac odriekania, viac duchovna, viac disciplíny... Kdekoľvek nájdete niečoho *viac*, pamätajte, že to k vám hovorí vaše neukojiteľné ego, ktoré bude vždy žiadať viac.

Zarathustra si zvolil rovnaký prístup k životu ako Čuang-c', ktorý by sme mohli vystihnúť mottom: „Nenútenosť je dobrá. Dobro je nenútené.“ Vždy, keď sa dokonale uvoľníte a upokojíte, keď sa vrátite do svojho vnútra a dosiahnete taký stupeň uvoľnenosti až zabudnete, že vôbec relaxujete, či dokonca zabudnete, že ste dobrí - stanete sa absolútne nevinnými (ako malé deti) a vrátite sa presne tam, kam patríte. Ego ale takýto návrat nezaujíma. Dokonca by sme celý tento proces uvoľňovania mohli prirovnať k akejsi samovražde ega. To je dôvod, prečo náboženstvá, ktoré ego kfmia ťažkými úlohami, namáhavými cestami, neprirodzenými myšlienkami a nedosiahnuteľnými cieľmi, priťahujú milióny nasledovníkov.

Ľudí, ktorí nasledovali Zarathustru, bola iba hŕstka. Nik sa o neho nezaujímal. Až o 2400 rokov neskôr si ho vybral Nietzsche, ktorý nesúhlasil s Ježišom Kristom ani s Buddhom, ale oslovil ho práve mudrc Zarathustra.

Pozor, toto je veľmi dôležitý fakt! Prečo by mal Zarathustru obdivovať niekto, kto neuznával Krista ani Buddhu? Pretože

Nietzsche mal k životu rovnaký prístup ako Zarathustra. Videl, ako všetky veľké náboženstva vytvárajú v ľuďoch čoraz väčší pocit viny a úbohosti. Videl, ako ľudí upalujú zaživa a podnecujú vojny. Videl, ako hlásajú rôzne nezmysly, pre ktoré neexistoval žiaden dôkaz. Videl, ako náboženstvá držia ľudstvo v temnote a zaslepení, pretože ich učenie vychádzalo z čírej viery - a viera je synonymom slepoty.

Neexistuje viera, ktorá nie je slepá. Vidiaci človek nemusí veriť v svetlo, pretože vie, že existuje - nie je dôvod, aby v neho veril. V existenciu svetla veria iba slepci, pretože nevedia, či niečo také skutočne je. Viera prežíva v nevedomosti a všetky náboženstvá - okrem niekoľkých výnimiek, akými boli aj Zarathustra alebo Čuang-c', ktorí však nedokázali vytvoriť veľké tradície ani zhromaždiť zástupy nasledovníkov - ju v ľuďoch podporujú. Inými slovami podporujú v nás zaslepenosť.

Nietzsche sa proti nim symbolicky postavil. Za symbol Východu si vybral Buddhu a za symbol Západu - Ježiša Krista. Oboch ich odmietol z jediného dôvodu: pretože neuznávali život. Neuznávali radosť z prostých vecí: hravosť, smiech, zmysel pre humor. Uznávali iba vážnosť. Neuznávali lásku k hudbe a piesni, ani schopnosť tancovať a milovať.

Nietzscheho upútal Zarathustra preto, lebo pochopil, že v celých ľudských dejinách skutočne uznával život, lásku a smiech, iba tento jediný muž.

V pasážach, ktoré som pre vás vybral nájdete neuveriteľne zmysluplné myšlienky, ktoré by sa aj samostatne mohli stať základom nového náboženstva. Náboženstva, ktoré nepotláča život. Ja osobne život milujem a myslím si, že na svete neexistuje nič, za čo by ho stálo obetovať. Čokoľvek sa môže

stať prostriedkom k vzniku života, ale iba život sám môže rozhodnúť, kedy skončí.

Snažte sa čítať veľmi pozorne, pretože Friedrich Nietzsche píše veľmi hutným spôsobom. Nie je spisovateľom, je skôr majstrom aforizmov. Tam, kde by iní popísali celé knihy, napíše Nietzsche iba jediný odsek. Celé jeho dielo je tak informačne nasýtené, že ak sa naň pozorne nesústredíte, môže vám jeho význam uniknúť. Nečítajte ho preto, prosím, ako ľahký román.

Nasledujúce kapitoly sa tak trochu podobajú na zjavenia (šruti) z upanišád. Každá šruti, rovnako ako každá Nietzscheho maxima, obsahuje neuveriteľné množstvo významov. Pokúsim sa spomenúť všetky, aby ste náhodou Nietzscheho mylne nepochopili – veď je predsa jedným z najnepochopenejších filozofov na svete. Málokto mu porozumel aj preto, lebo písal veľmi koncentrovane a nikdy nič nevysvetľoval. Vôbec sa napríklad nevracal k rôznym možným logickým dôsledkom svojich tvrdení.

Nietzscheho jazyk je plný symbolov. Myslím si, že jeho symbolizmus pramení z nedostatku času. Neustále prekypoval rôznymi novými nápadmi a jednoducho nemal čas ich vysvetľovať. Život je príliš krátky na písanie zdĺhavých traktátov, keď sa s ľudstvom tužíte podeliť o také množstvo myšlienok ako Nietzsche.

Žiaľ, ľudia ho nepochopili, pretože svoje dielo napísal priveľmi koncentrovane a kryštalicke. Dokonca aj vtedy, ak si mysleli, že mu rozumejú, často sa mýlili. Považovali ho za nečitateľného a chceli, aby im všetko vysvetľoval ako malým deťom. Nietzsche však nepísal pre deti, písal pre

dospelých ľudí. Aj dnes je však dospelé správanie veľmi vzácne a priemerný mentálny vek populácie sa pohybuje niekde okolo štrnástich rokov. Štrnásťročné deti ale Nietzscheho určite nepochopia. Nechápu ho jeho oponenti ani stúpenci – jedni aj druhí sú na jeho myšlienky mentálne nezrelí.

Keď mal Zarathustra tridsať rokov, opustil rodnú dedinu aj jazero pri ktorom vyrastal a odišiel do hôr.

Nezabúdajte, že Buddha odišiel z domu, keď mal 29 rokov a Ježiš začal učiť až v tridsiatich. Aj Zarathustra sa do hôr vybral v tridsiatke. Tento vek je pre ľudí dôležitý rovnako, ako je dôležitý napríklad aj štrnásť rok života, keď sa prebúda sexualita. Ak sa na ľudský život pozrieme v tradičnom zmysle slova – ako na 70 rokov dlhú cestu – mnohí učenci, ktorí život pozorne sledovali prišli na to, že každých sedem rokov prekonáme nejakú dôležitú zmenu, obrat.

Prvých sedem rokov je vekom nevinnosti. Ďalších sedem rokov je pre dieťa vekom veľkej zvedavosti a kladenia rôznych otázok. Od 14. do 21. roku v človeku najsilnejšie pulzuje sexualita a svoj sexuálny vrchol (pre mnohých prekvapivo) dosiahne v osemnástom alebo devätnástom roku života. Ľudstvo sa snaží zabrániť rozvoju sexuality v tomto období rôznymi učebnými programami, školami a univerzitami – ktoré majú chlapcov a dievčatá držať oddelene, no v tomto veku je ich sexuálna energia nesporne najsilnejšia.

Počas týchto siedmich rokov napríklad ľudia dokážu mimoriadne ľahko dosahovať orgazmus. Každý vrchol

vzrušenia je okamihom, ktorý v človeku môže vyvolať túžbu hľadať šťastie a blaženosť, pretože pri ňom zrazu zmiznú dve veľmi dôležité veci: ego a myseľ - a potom sa na niekoľko sekúnd zastaví aj čas.

Chvíľkový zánik práve týchto dvoch vecí je životne dôležitý: zrazu prestanete byť svojím Ja - stále budete existovať, ale úplne v sebe prestanete prežívať ego; myseľ bude síce prítomná, ale nebudete v nej pociťovať žiadne myšlienky - ostane iba hlboký pokoj; a keď takto znenazdania zmizne ego aj myseľ, iste sa zastaví aj čas - aby ste mohli pozorovať plynutie času, potrebujete vnímať ako vám v mysli prúdia myšlienky a menia sa z jednej na druhú.

Predstavte si tento jav ako cestu dvoch vlakov, ktoré spolu rovnakou rýchlosťou putujú prázdny priestorom. Keď sa pozriete z okna (váš vlak má rovnaký počet okien aj vagonov ako ten druhý), vôbec si neuvedomíte, že sa pohybujete vpred - rovnako si to neuvedomia ani cestujúci v druhom vlaku.

Pohyb vlaku môžete pozorovať iba preto, že všetko čo míňate, stojí na mieste - prežívate ho iba vďaka nehybnosti stromov, domov a železničných staníc, ktoré necháivate za sebou. Relatívny pohyb svojho vlaku dokážu ľudia skutočne vnímať iba vďaka nehybnosti okolitej scenérie.

Možno ste už niekedy zažili veľmi zvláštny jav: ak sa na stanici vedľa vášho vlaku pristaví iný vlak a po chvíli sa pohnete vpred, môže sa vám na okamih zdať, že sa hýbe ten druhý vlak a vy stojíte na mieste. Pravdu zistíte až pohľadom na nehybné nástupište. Vnímание pohybu býva pre každého veľmi relatívnym zážitkom.